

SMÄRRE MEDDELANDEN

ETT BRONSÅLDERSFYND FRÅN RESMO SOCKEN, ÖLAND

Omkring 500 m S-SSÖ om Resmo kyrka och omedelbart V om vägen Färjestaden—Ottensby, ligger på fastigheten Grustäkten 1¹, tidigare en del av Gynges bysamfällighet, ett sedan lång tid tillbaka nyttjat grustag. Specialkarta över de i närheten av grustaget belägna fornlämningarna upprättades i september 1927 av K. A. Gustawsson. På ekonomiska kartan finnas tre fasta fornlämningar markerade inom det område, som berörs av grustäkten (fig 1).

Sommaren 1953 hade grustagets kant söderifrån nått ett stycke in på den nordligaste av de tre fornlämningarna. Den utgjordes av en närmast rund stensättning med otydlig begränsning och, på grund av den omgivande markens lutningsförhållanden, knappt märkbar höjd. Endast i den skärning, som grustäkten förorsakat, var stensättningen utsträckning fullt tydlig. Skärningen visade ett intill 0,5 m tjockt lager av jord och stenar — vanligen kalksten — med en utsträckning av ca 12 m. En stor del av stensättningen Ö del var sedan gammalt skadad genom en 6—7 m vid och intill 0,4 m djup grop. Troligen utgjordes fornlämningen av resterna efter en hög, vilken blivit avplanad och använd som väderkvarnsgrund. En undersökning på platsen företogs sommaren 1953 på grund av vägförvaltningens avsikt att planera grustagets slänter. Undersökningen utfördes av Erik B. Lundberg och undertecknad.

Omedelbart under fornlämningens yta och alldeles i grustagskanten påträffades resterna av en brandgrav. Bevarade voro tre kantställda, intill 0,4 m stora kalkstenshällar. Utrymmet mellan dem var 0,25—0,45 m i diam. och utfylldes av jord utan inblandning av sten ned till ett djup av 0,35 m under markytan. Vid sållning av jorden hittades endast några få små bitar brända ben.

I V kanten av den ovan omtalade gropen syntes i markytan en 1,25 m lång, kantställd kalkstenshäll (riktning N-S), vilken visade sig bilda Ö sidan i en liten kista. Begränsningen mot N utgjordes av två kantställda hällar om tillsammans 1,3 m längd och med en på utsidan liggande stödhäll. Mot V saknades begränsning medan denna mot S bestod av flera lager flisor, snedställda och lutande in mot kistan. Botten bildades av en 0,75 × 0,4 m stor häll, ca 0,3 m under markytan. I hela fyllningen inuti och omkring kistan lågo spridda *obrända och brända ben*, de senare med markerad koncentration in mot kistans centrum. Omedelbart utanför och delvis under östhällen funnos *obrända ben* av nötkreatur.

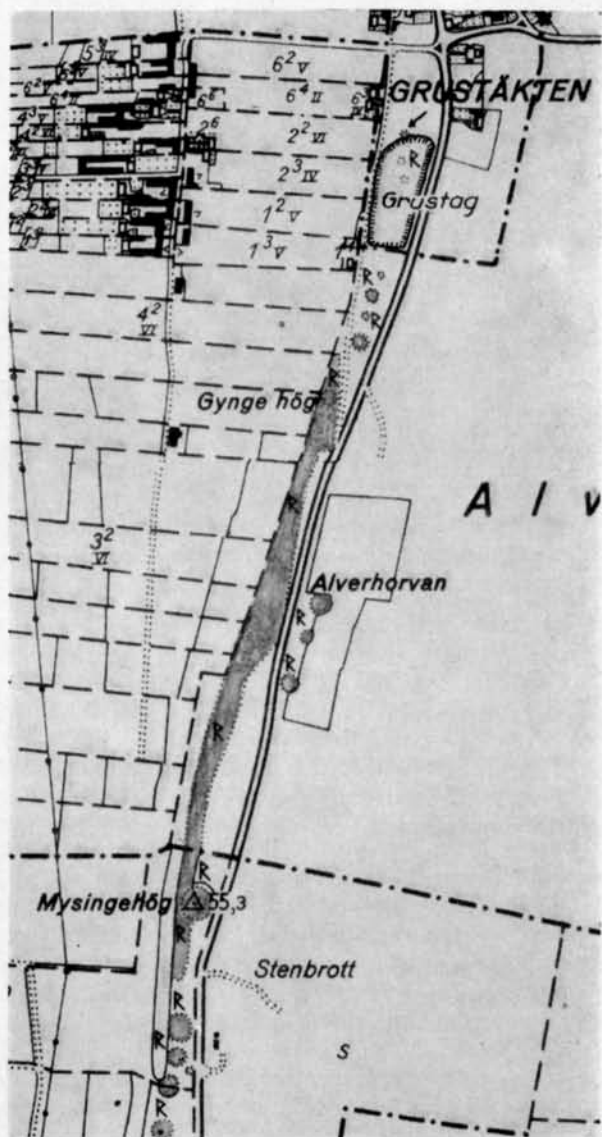

Fig. 1. Utdrag av ekonomiska kartan i skala 1:10 000, utvisande de på landborgen inom Mysinge och Gyngge byar befintliga fornlämningarna (inlagt med grå färg). Längst i norr den undersökta graven (vid pilen). Kartan kompletterad med markeringen för grustaget. — Section of the economic map showing the ancient monuments (grey shading) on the limestone ridge running through the villages of Mysinge and Gyngge. The explored grave is at the extreme north (arrowed). The gravel-pit marked is added to the map.

Fig. 2. Pincett, dubbelknapp och såg (?) från kistan. (SHM 24964.) 1/1.
— Pincette, double button and saw (?) from the stone cist.

Förutom benen påträffades inom kistan en *dubbelknapp*, en *pincett* och en *såg* (?), allt av brons (fig 2). Dubbelknappen har en med en liten skiva avslutad stång. Hela knappen är ornerad med små, runtom gående vulster, av vilka två, den i övergången mellan brätte och stång samt nummer två från brättets kant räknat, äro utformade som repstavar. Knappen hör närmast hemma i 3:e periodens föremålsbestånd. Pincetten är oornerad. Den har sina närmaste motsvarigheter i början av 4:e perioden. Sågbladet är svagt böjt och har en gammal brottyta i ena änden medan i den andra en ursprunglig, vinkelrät avslutning finnes bevarad. Tänderna, som äro ovanligt väl bibehållna, äro snedfilade som på en modärn såg med den skillnaden att på bronsbladet 6—7 tänder äro skränkta åt samma håll, de 6—7 följande tänderna åt motsatta hållet o. s. v. Om det är riktigt att tolka bladet som en såg, följer därav konstaterandet att man tydligen redan under bronsåldern har förstått att genom skränkning göra sågen effektivare. Den sågtandningen motsatta sidan har tydlig egg och bladet uppvisar obetydliga, långsgående nötningsspår.

Sågen har, enligt vad jag vet, inga exakta motsvarigheter i det svenska fyndmaterialet. I det danska finnes däremot typen företrädd i åtminstone fem exemplar.¹ Liksom på det öländska bladet är ryggen utformad som en egg. För fästande av handtag eller skaft finnes på de danska sågarna ett hål i

¹ Uppgifter om de danska exemplaren ha välvilligt lämnats mig av Erik Bendixen och Evert Baudou. Anm. Bladen omnämnda som sågar men ej avbildade i *Broholm* »Danmarks Bronzealder» II. s. 178. De äro ej upptagna i *Stensberg* »Ancient harvesting implements».

Fig. 3. Rakkniv med sågtandad rygg, bronsålder, per. 4. Danmark, utan närmare fynduppgift. (SHM 7571:178.) 1/1. — Razor with serrated back. Bronze Age, per. 4. Denmark, exact find locality unknown.

ena änden (avbruten på Resmo-sågen?). Blad och skaft, fästa vid varandra endast i en punkt, har dock knappast kunnat ge den styrka åt redskapet som krävts. Genom att låta kila in ryggsidans egg i en utmed bladets rygg gående förlängning av skaftet bör detta enklast ha kunnat uppnås. Av de danska sågarna är en funnen tillsammans med pincett och dubbelknapp liksom Resmo-sågen.²

Den undersökta fornlämningen, som genom fynden visat sig vara från övergången mellan bronsålderns 3:e och 4:e perioder, är den nordligaste i ett tidigare sammanhängande, stort fornlämningskomplex, omfattande över hundratalet gravar, vilka ligga inom ett smalt, mer än kilometerlångt bälte på krönet av västra landborgens (fig 1). Gravarna utgöras vanligen av låga, runda stensättningar, varav en del med säkerhet äro till väderkvarnsgrunder utplanade högar. Äldre kartor och fotografier utvisa nämligen, att ett stort antal kvarnar förr stått på landborgskrönet inom den del, som ligger inom Gyngö och Mysinge byar. Bland de märkligaste fornlämningarna inom området kan nämnas en treudd med 17—18 m långa sidor och resta stenar i spetsarna, Gyngö hög samt den imponerande Mysinge hög, vilken har en diameter av ca 45 m.

De båda senare högarna ha länge ansetts vara bronsåldershögar.³ Den ovan redovisade undersökningen gör det sannolikt, att också flera av de mindre fornlämningarna kunna härröra från bronsåldern även om gravfältet, vilket antydes av bl. a. treudden, använts långt fram under järnåldern.

K. G. Petersson

² Bestämningen av det öländska bladet som en såg kan dock icke göras utan reservation. Fig. 3, en rakkniv ur de komparativa samlingarna i SHM, anvisar en annan väg för tolkning av Resmo-bladet. Den sågtandade kanten måste i sådant fall betraktas enbart som ett ornament, jämförligt med de vinkellinjer, som man ofta finner utmed ryggen på bronsålderns rakknivar. För påpekandet om förekomsten av rakkniven har jag att tacka Evert Baudou.

³ Stenberger »Det forntida Öland» i Öland I s. 321 ff.